

Poradná rada európskych sudcov (CCJE)

Stanovisko č. (2012) 15 CCJE

o špecializácii sudcov

prijaté na 13. Plenárnom zasadnutí CCJE

(Paríž, 5. – 6. november 2012)

Úvod

1. V súlade s „Terms of Reference“ pre CCJE schválené Výborom ministrov Rady Európy, sa CCJE rozhodla v roku 2012 pripraviť Stanovisko o špecializácii sudcov.
2. Stanovisko bolo pripravené na základe predchádzajúcich stanovísk CCJE, Magny Carty sudcov, odpovedí členských štátov na dotazník o špecializácii sudcov predložený CCJE a predbežnej správy expertky CCJE p. Maria Giuliana Civinini (Taliansko).
3. Pri príprave tohto stanoviska vychádzala CCJE tiež z „*acquis*“ Rady Európy, najmä z Európskej charty o štatúte sudcov, Odporúčania Rec(2010)12 Výboru ministrov členským štátom týkajúceho sa sudcov: nezávislosť, efektívnosť a zodpovednosť a správy Európskej komisie pre efektívnosť justície (CEPEJ) „European Judicial Systems“ (edícia 2010).
4. Odpovede členských štátov na dotazník a správa expertky nasvedčuje tomu, že špecializovaní sudcovia a špecializované sudy sú v členských štátoch bežné. Takáto špecializácia je realitou a existuje v rôznych formách vrátane buď zriadenia špecializovaných senátov na existujúcich súdoch, alebo vytvorenia špecializovaných súdov. Tento trend je rozvinutý v celej Európe.
5. V kontexte tohto stanoviska, „špecializovaný sudca“ je sudca, ktorý sa zaoberá limitovanou oblasťou práva (napr. trestným právom, daňovým právom, rodinným, obchodným a finančným právom, právom duševného vlastníctva, súťažným právom), alebo ktorý sa zaoberá prípadmi týkajúcimi sa určitej faktickej situácie v špecifických oblastiach (napr. týkajúcich sa sociálneho, obchodného alebo rodinného práva).
6. Porotcovia zúčastnení na trestnom procese nespádajú pod vyššie uvedený pojem „špecializovaný sudca“. Porotcovia nezasadajú vo všetkých trestných veciach. Nevzťahujú sa na nich kódexy a pravidlá ako na sudcov, ktorí sú regulárnou súčasťou sudcovského zboru; tiež nie sú súčasťou justičnej hierarchie, alebo subjektom disciplinárnych resp. etických pravidiel.
7. Účelom tohto stanoviska je skúmať základné problémy týkajúce sa špecializácie dané prvoradou potrebou zabezpečiť ochranu základných práv a kvalitu justície rovnako, ako aj postavenie sudcov.

A. Možné výhody a nevýhody špecializácie

a. Možné výhody špecializácie

8. Špecializácia skôr pramení z potreby adaptovať sa na legislatívne zmeny, než z uváženeho výberu. Neustále prijímanie nových právnych predpisov, či už na medzinárodnej, európskej alebo vnútroštátnej úrovni a meniaci sa judikatúra spôsobujú, že právna veda sa stáva čoraz viac neprehľadnou a komplexnou. Pre sudcu je ťažké ovládať všetky tieto oblasti, zatiaľ čo spoločnosť aj

účastníci konania vyžadujú od súdov stále viac profesionality a efektívnosti. Špecializácia sudcov môže zabezpečiť, aby mali potrebné znalosti a skúsenosti v oblasti svojej jurisdikcie.

9. Dôkladná znalosť konkrétnej legislatívy môže zdokonaľiť kvalitu rozhodnutí prijatých sudcom. Špecializovaní sudcovia môžu získať väčšie znalosti v špecifických oblastiach, čo môže následne upevniť ich sudcovskú autoritu.

10. Koncentrácia súdnych spisov v rukách vybraných skupín špecializovaných sudcov môže byť nápomocná pri konzistencii súdnych rozhodnutí a následne môže zlepšiť právnu istotu.

11. Špecializácia môže pomôcť sudcom urýchliť rozhodovanie v podobných veciach, zlepšiť pochopenie reality týkajúcej sa prejednávanych vecí, či už na technickej, sociálnej alebo ekonomickej úrovni a v konečnom dôsledku prijať vhodnejšie rozhodnutie v súvislosti s touto realitou.

12. Špecializovaní sudcovia, ktorí majú aj iné odborné vedomosti než v oblasti práva, môžu posilniť multidisciplinárny prístup k preskúmvanej problematike.

13. Špecializácia prostredníctvom širšej odbornosti v určitej oblasti práva môže byť nápomocná pri zefektívňovaní práce súdov a „case – manažmentu“, berúc do úvahy neustály nárast počtu vecí.

b. Možné limity a nebezpečenstvá špecializácie

14. Napriek tomu, že špecializácia sudcov je z mnohých dôvodov žiaduca, zahŕňa v sebe aj určité nebezpečenstvá. Hlavné riziko sudcovskej špecializácie tkvie v možnom oddelení špecializovaných sudcov od všeobecného súdnictva.

15. Sudcovia, ktorí z dôvodu špecializácie rozhodovali vo veciach týkajúcich sa podobných skutkových okolností môžu mať tendenciu reprodukovать tieto predchádzajúce rozhodnutia, čo môže obmedzovať vývoj judikatúry v súlade s potrebami spoločnosti. Rovnaké nebezpečenstvo hrozí, pokiaľ rozhodnutia v určitej oblasti prijíma tá istá vybraná skupina sudcov.

16. Špecializovaní právni experti majú tendenciu vyvíjať koncepty, ktoré sú špecifické pre ich oblasť a (často) neznáme pre ostatných právnikov. Toto môže viesť ku kategorizácii práva a procesu, oddeleniu špecializovaných sudcov od právnej reality v ostatných oblastiach a potenciálne ich izolovať od všeobecných princípov a základných práv. Kategorizácia môže podkopať princíp právnej istoty.

17. Spoločnosť môže požadovať špecializovaných sudcov aj tam, kde to v praxi nie je možné. Špecializácia je možná len vtedy, ak sú sudy dostatočne veľké. Na menších súdoch nie je možné zriadiť špecializované senáty, alebo dostatočný počet týchto senátov. To núti sudcov aby boli prispôsobiví a boli schopní venovať sa širokému spektru problémov. Nadmerná individuálna špecializácia sudcov môže tejto nevyhnutnej variabilite brániť.

18. V niektorých prípadoch môže špecializácia sudcov škodiť jednotnosti súdnej moci. Môže v sudcoch vytvárať dojem, že ich odborné znalosti v špecializovaných oblastiach ich radia medzi elitnú skupinu sudcov, ktorá je iná ako ostatní. Tiež to môže vo verejnosti vyvolať dojem, že niektorí sudcovia sú „super sudcovia“, alebo naopak, že súd je exkluzívne technické teleso, oddelené od súdnej moci. To môže vyústiť do zníženia dôvery verejnosti v sudy, ktoré nebudú považované za dostatočne špecializované.

19. Zriadenie vysoko špecializovaných súdov môže spočívať v úmysle, alebo spôsobiť, oddelenie sudcov od zvyšku sudcovského stavu a ich vystavenie tlaku strán, záujmových skupín, alebo ostatných mocí v štáte.

20. V prípade spoločných školení, stretnutí a konferencií sudcov, prokurátorov a právnikov vo vybraných oblastiach práva hrozí reálne nebezpečenstvo vzniku dojmu o ich vzájomných nadštandardných vzťahoch. To môže nielen poškodiť imidž sudcovskej nezávislosti a nestrannosti,

ale môže tiež vystaviť sudcov reálnemu riziku skrytého ovplyvňovania a v dôsledku toho aj orientácie ich rozhodovania.

21. Keďže sudy vyžadujú určité zaťaženie, zriadenie súdu špecializovaného vo veľmi úzkej oblasti, môže spôsobiť sústredenie takejto špecializácie na jednom jedinom súde pre celú krajinu alebo jeden región. To môže brániť prístupu k súdu alebo vytvoriť veľkú vzdialenosť medzi sudcom a účastníkom konania.

22. Existuje nebezpečenstvo, že špecializovaný sudca, ktorý je súčasťou senátu a je zodpovedný za poskytnutie určitej technickej alebo odbornej rady, môže vyjadriť svoj osobný názor alebo vysvetlenie faktov priamo kolegom bez toho, aby tieto skutočnosti boli prezentované stranám na vyjadrenie.

23. Zriadenie špecializovaných súdov vo verejnom záujme (napr. "protiteroristických" súdov) môže mať za následok, že štátna moc im zabezpečí lepšie materiálne a personálne zdroje nedostupné pre ostatné sudy.

B. Všeobecné princípy – dodržiavanie základných práv a princíпов: postoj CCJE

24. CCJE nadovšetko zdôrazňuje skutočnosť, že všetci sudcovia, všeobecní alebo špecializovaní musia byť odborníci v umení súdiť. Sudcovia musia ovládať know-how analyzovania a hodnotenia faktov a právnych predpisov a rozhodovať v rôznych oblastiach práva. Aby toho boli schopní, musia mať široké vedomosti o právnych inštitútoch a princíпов.

25. Odpovede členských štátov a správa expertov dokazuje, že vo väčšine vecí, ktoré dôjdu na sudy, konajú všeobecní sudcovia, zdôrazňujúc dominantnú úlohu, ktorú títo sudcovia majú.

26. V princípe sudcovia by mali byť spôsobilí rozhodovať prípady v akejkoľvek oblasti. Ich všeobecná znalosť práva a jeho základných princíпов, všeobecná znalosť a zmysel pre reálny život im dáva schopnosť aplikovať právo vo všetkých oblastiach vrátane špecializovaných oblastí, pokiaľ je to nevyhnutné i s asistenciou znalcov. Úloha „všeobecného sudcu“ nikdy nesmie byť podhodnotená.

27. Na akomkoľvek danom súde sú všeobecní sudcovia zvyčajne pridelení do rôznych špecializovaných oddelení, pričom zadelenie menia niekoľko krát počas kariéry. To im umožňuje získať široké skúsenosti v rôznych oblastiach práva a uľahčuje im adaptáciu v novej oblasti. To je veľmi dôležité na začiatku, aby sudcovia mali základný tréning za účelom získania požadovaných skúseností, flexibility a všestrannosti na zvládnutie potrieb všeobecného súdu, ktorý sa musí zaoberať enormným množstvom rôznorodnej agendy vrátane tej, ktorá vyžaduje určitý stupeň špecializácie.

28. Napriek všetkému právo začína byť tak zložitá, alebo špecifická, že riadne posúdenie vecí v týchto oblastiach vyžaduje vyšší stupeň špecializácie. Preto sa odporúča prijať úpravu o primerane kvalifikovaných sudcoch, ktorí sú zodpovední v špecifických oblastiach.

29. Špecializovaní sudcovia, ako všetci sudcovia, musia spĺňať požiadavky nezávislosti a nestrannosti v zmysle čl. 6 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“). Špecializované sudy a sudcovia musia tiež spĺňať všetky ostatné podmienky zakotvené v tomto ustanovení Dohovoru: prístup k súdu, spravodlivý proces, právo na spravodlivé súdne konanie a právo byť vypočutý v primeranom čase. Je povinnosťou súdu zostaviť špecializované senáty tak, aby rešpektovali tieto požiadavky.

30. CCJE má za to, že kreovanie špecializovaných senátov alebo súdov musí byť presne regulované. Takéto útvary by nemali podkopávať postavenie všeobecných sudcov a musia v každom prípade poskytovať rovnaké záruky a kvalitu. Zároveň musí byť venovaná pozornosť všetkým kritériám ktoré sú dôležité pre sudcovskú prácu: veľkosť súdu, požiadavky na materiálno – technické zabezpečenie, skutočnosť, že pre sudcov je stále ťažšie ovládať všetky právne oblasti a náklady špecializácie.

31. Špecializácia nikdy nesmie stáť v ceste kvalitatívnym požiadavkám, ktoré musí spĺňať každý sudca. CCJE poznamenáva, že tieto požiadavky sú vymenované v jej Stanovisku č. 11 (2008) o kvalite súdnych rozhodnutí a že požiadavky sú aplikovateľné na všetkých sudcov, t. j. tiež na špecializovaných sudcov. Pre vytvorenie optimálnych podmienok na výkon spravodlivosti na špecializovaných súdoch musí byť urobené všetko potrebné.

32. V zásade sa všeobecné procesné pravidlá musia tiež aplikovať na špecializovaných súdoch. Zavedenie špecifických procesných pravidiel pre každý špecializovaný súd môže viesť k nebezpečenstvu rozšírenia takýchto konaní *vis-à-vis* vzniku rizika prístupu k spravodlivosti a právnej istoty. Špecifické procesné pravidlá sú dovolené iba v tom prípade, ak zodpovedajú potrebám, ktoré viedli k zriadeniu špecializovaného súdu (napr. konania týkajúce sa rodinného práva, kde je výsluch detí upravený špeciálnymi pravidlami ochraňujúcimi ich záujmy).

33. Je vždy životne dôležité zabezpečiť, aby sa rešpektovali princípy spravodlivého súdneho konania, najmä neustrannosť tribunálu ako celku a sudcovská voľnosť hodnotenia dôkazov. V systémoch, ktoré umožňujú, aby v senáte zasadal odborník, resp. znalec, je tiež životne dôležité, aby bola stranám ponechaná možnosť reagovať na názor daný týmto poradcom resp. znalcom, sudcovi. V opačnom prípade názor znalca môže byť zahrnutý do rozsudku bez toho, aby mali strany možnosť ho namietajú. CCJE uprednostňuje systém, v ktorom sudca môže ustanoviť znalca, alebo strany samotné môžu označiť znalca ako svedka, ktorého zistenia a závery môžu byť namietané a o ktorých môžu strany sporu viesť pred sudcom diskusiu.

34. Všetky spory či už pred špecializovanými alebo všeobecnými súdmi musia byť posudzované s rovnakou starostlivosťou. Neexistuje dôvod na to, aby boli kauzy riešené špecializovanými súdmi uprednostňované. Jedinými dovolenými prioritami sú tie, ktoré sú založené na objektívnych potrebách t. j. konania týkajúce sa obmedzenia osobnej slobody, alebo urgentné prípady vo veciach starostlivosti súdu o maloletých, ochrany vlastníctva, životného prostredia, verejného zdravia, verejného poriadku alebo bezpečnosti.

35. Aj keď špecializované súdy by mali byť dostatočne vybavené ľudskými, administratívnymi a materiálnymi zdrojmi, nevyhnutnými pre výkon ich práce, toto vybavenie nesmie ísť na úkor ostatných súdov, ktoré by mali pracovať v rovnakých podmienkach, pokiaľ ide o zdroje.

36. CCJE má za to, že väčšia mobilita a flexibilita na strane sudcov môže pomôcť napraviť vyššie uvedené nevýhody špecializácie. Sudcovia by počas svojej kariéry mali mať možnosť zmeniť súd alebo špecializáciu, resp. presunúť sa zo špecializovanej agendy do všeobecnej a naopak. Mobilita a flexibilita poskytuje sudcom nielen variabilnejšie a viac diverzifikované kariérne možnosti, ale tiež im umožňuje presun do iných právnych disciplín, čo nevyhnutne upevňuje vývoj judikatúry a práva vo všeobecnosti. Napriek všetkému táto mobilita a flexibilita nesmie ohroziť princípy nezávislosti a nepreložitelnosti sudcov.

37. Špecializáciu sudcov za účelom lepšieho zvládnutia zložitosti alebo špecifických požiadaviek určitých právnych oblastí je potrebné odlišovať od zriadenia špecializovaných, *ad hoc*, alebo špeciálnych súdov na základe individuálnych alebo špecifických okolností. Existuje potenciálne nebezpečenstvo, že tieto súdy nebudú schopné poskytovať záruky v zmysle čl. 6 Dohovoru. CCJE už vyjadrila svoje námietky proti zriaďovaniu takýchto súdov a odkazuje na svoje Stanovisko č. 8 (2006) o úlohe sudcov pri ochrane právneho štátu a ľudských práv v kontexte terorizmu. V každom prípade CCJE zdôrazňuje, že tam, kde podobné súdy existujú, tieto musia spĺňať všetky záruky, ako všeobecné súdy.

38. V stručnosti, CCJE verí, že špecializácia je odôvodnená iba vtedy, ak zlepšuje výkon spravodlivosti, t. j. ak sa ukáže výhodnejšia na účely zabezpečenia kvality súdnych konaní a rozhodnutí.

C. Niektoré aspekty špecializácie

1. Špecializácia sudcov

39. Podľa názoru CCJE princípy tohto stanoviska sú aplikovateľné na typy špecializovaných súdov, ktoré sú uvedené nižšie.

40. Z odpovedí na dotazník vyplýva, že existujú značné rozdiely medzi členskými štátmi pokiaľ ide o sudcov pôsobiacich na „špecializovaných“ súdoch a tribunáloch.

41. Špecializácia môže byť dosiahnutá rôznymi prostriedkami. V závislosti od toho, čo vnútroštátna legislatíva konkrétneho štátu dovoľuje, môžu byť zriadené špecializované súdy ktoré sú oddelené a odlišné od všeobecnej organizácie súdnej moci ako celku, alebo špecializované súdy resp. komory, ktoré sú súčasťou všeobecného justičného systému. Právomoc špecializovaných súdov alebo komôr sa často líši od právomoci všeobecných súdov; zvyčajne ich je oveľa menej a sú zriadené iba v hlavnom meste krajiny. Špecializované súdy resp. komory môžu zahŕňať aj prísediacich.

42. Najrozšírenejším spôsobom akým sa dosahuje špecializácia je kreovanie špecializovaných komôr alebo oddelení, čo môže byť dosiahnuté internými pravidlami súdov. Hlavné oblasti špecializácie sú: rodinné právo a ochrana mladistvých; právo duševného vlastníctva; obchodné právo; konkurzné právo; závažné trestné činy; vyšetrovanie trestných činov a výkon trestných sankcií.

i. Sudcovia - „nie právnici“

43. V mnohých členských štátoch sú zriadené špecializované súdy, resp. tribunály, ktoré sú zložené z jedného alebo viacerých sudcov, ktorí majú právnické vzdelanie a jedného alebo viacerých členov súdu alebo tribunálu, ktorí nie sú právnici. Takýchto sudcov – „nie právnikov“ existuje veľké množstvo a na tomto mieste nie je možné urobiť ich komplexnú analýzu. Často títo sudcovia „nie právnici“ reprezentujú buď jednu alebo viacero skupín (napr. zamestnancov alebo zamestnávateľov; prenajímateľov a nájomcov, *mocipánov*), alebo majú špecifické odborné znalosti vhodné pre dotyčné špecializované súdy resp. tribunály.

ii. Sudcovia - profesionáli

44. Profesionálni sudcovia sa môžu stať špecializovanými sudcami rôznymi spôsobmi. Buď na základe skúseností, ktoré získali ako špecializovaní právnici v určitej oblasti ešte predtým, ako sa stali sudcami, alebo špecializovaním v určitej agende potom, ako boli ustanovení do funkcie sudcu. Alternatívne sa sudcovia môžu zúčastňovať špeciálnych školení v určitej oblasti práva alebo mimo právnej oblasti a potom sú ustanovení do funkcie na špecializovanom súde alebo na rozhodovanie do špecializovanej agendy na všeobecnom súde.

45. Tam, kde existuje špecializácia sudcov na súdoch vyšších stupňov, by mal byť zabezpečený určitý stupeň ich všestrannosti, aby boli flexibilní pri rozhodovaní všetkých typoch káuz na úrovni vyššej inštancie. Táto flexibilita je nevyhnutná, aby odvolacie súdy mohli plniť svoju právnu a ústavnú misiu, t. j. garantovať konzistenciu výkladu a aplikácie práva a judikatúry. Táto flexibilita tiež zaručí, že na úrovni odvolacích súdov sa nebude určitou špecializovanou agendou zaoberať len úzka skupina sudcov, ktorí by sa v opačnom prípade mohli ocitnúť v situácii, že by do určitej oblasti vnášali len svoj pohľad a tým by bránili vývoju právnej úpravy v tejto oblasti.

2. Špecializácia niektorých súdov alebo súdov v rámci väčšej skupiny

46. V niektorých právnych systémoch sú zriadené špecializované súdy, ktoré existujú mimo sústavy všeobecných súdov. V niektorých prípadoch sa tieto špecializované súdy vytvorili v dôsledku európskych nástrojov, ktorými sa ustanovujú špecializované súdy alebo súdne oddelenia so širšími právomocami. V iných prípadoch môžu byť špecializované súdy súčasťou širšej skupiny súdov. V každom prípade súd sám osebe je špecializovaný do tej miery, ako sú špecializovaní jeho sudcovia. Štruktúra existujúca v jednotlivých krajinách je čiastočne výsledkom historického vývoja a čiastočne výsledkom dopytu po určitom type špecializovaných súdov alebo sudcov v konkrétnom súdnom systéme.

3. Regionálne rozloženie špecializovaných sudcov

47. Je nevyhnutné mať na zreteli, že v niektorých vysoko špecializovaných oblastiach je počet vecí ktoré prichádzajú na súd veľmi nízky. V takom prípade sa môže stať, že bude nevyhnutné koncentrovať špecializovaných sudcov na jednom súde za účelom zabezpečenia vyváženej nápadu na sudcu a zároveň zabezpečenia toho, aby sa mohli podieľať aj na nešpecializovanej agende. Napriek tomu, ak takáto špecializácia zájde príďaleko, môže vzniknúť riziko, že špecializovaný súd sa stane nedostupným pre účastníkov konania; podľa názoru CCJE by bolo vhodné sa tomuto problému vyhnúť.

4. Ľudské, materiálne a finančné zdroje

48. Je nevyhnutné, aby špecializované súdy a sudcovia boli vybavení adekvátnymi ľudskými a materiálnymi zdrojmi, najmä informačnými technológiami.

49. Tam, kde sa očakáva nízky nápad na špecializované súdy v porovnaní s ostatnými súdmi, by mala byť venovaná pozornosť tomu, aby zdroje a technológie mohli byť využívané kolektívne niekoľkými špecializovanými súdmi, alebo ešte lepšie na všetkých súdoch. Zlúčenie ľudských a materiálnych zdrojov môže byť prostriedkom, ako sa vyhnúť problémom súvisiacim s organizovaním špecializácie. Vytvorenie veľkých „súdnych centier“ so všeobecnými a špecializovanými súdmi a senátmi však môže, spolu s narastajúcou vzdialenosťou medzi sídlami súdov, vytvoriť prekážku ľahšieho prístupu k súdu.

50. Požiadavky a náklady na špecializované súdy a sudcov môžu byť väčšie, ako na sudcov a súdy všeobecné, nakoľko veľakrát bývajú potrebné osobitné opatrenia, súdne spisy bývajú objemnejšie alebo preto, že súdne konania a rozsudky bývajú dlhšie.

51. Pokiaľ sa takéto zvýšené náklady dajú identifikovať v určitej oblasti špecializácie, potom je dôvodné žiadať od špecifickej skupiny účastníkov konania vyššie súdne poplatky, za účelom pokrytia časti alebo celej sumy týchto zvýšených nákladov. Toto sa môže uplatniť napríklad v prípadoch komerčných alebo priemyselných stavieb, patentových alebo súťažných sporov, avšak nie v prípadoch špecializácie na výchovu a opateru detí, alebo iné typy rodinných vecí. Vyššie náklady na špecializované prípady by nemali prekročiť ďalšie práce vykonávané súdmi a mali by byť úmerné celkovej práci súdov a výhodám špecializácie tak pre súdy, ako aj pre sporové strany. Zavedenie špecializovaných súdov iba s cieľom získať väčšie príjmy sa nezdá byť ani rozumné, ani ospravedliteľné.

D. Špecializácia a postavenie sudcu

1. Postavenie špecializovaného sudcu

52. Vo všetkých typoch špecializácie opísaných vyššie je dôležité, aby úloha sudcu ako predstaviteľa súdnej moci zostala nezmenená. Špecializácia sudcov nemôže ospravedlňovať alebo

vyžadovať si akúkoľvek odchýlku od princípu nezávislosti justície z ktoréhokoľvek uhla pohľadu (t. j. nezávislosť súdov a individuálnych sudcov, pozri Stanovisko CCJE č. 1 (2001)).

53. Vedúcim princípom týkajúcim sa postavenia sudcov, by malo byť rovnaké zaobchádzanie so špecializovanými sudcami ako so sudcami všeobecnými. Zákony a pravidlá upravujúce ustanovenie do funkcie, jej trvanie, kariérny postup, nepreložiteľnosť a disciplínu by mali byť rovnaké pre špecializovaných ako aj pre všeobecných sudcov.

54. Toto sa dá najlepšie dosiahnuť zriadením jedného ústavného orgánu tak pre špecializovaných, ako aj všeobecných sudcov, ktorý bude garantovať, že všetci sudcovia budú rešpektovať základné práva a princípy, ktoré musia byť aplikované univerzálne. V súlade s tým nie je CCJE naklonená vytváraniu rôznych justičných orgánov alebo systémov podľa určitej špecializácie, ktoré by mohli spôsobiť, že rôzni sudcovia by podliehali rôznym pravidlám v rôznych organizáciách.

55. CCJE si je vedomá, že v rôznych európskych krajinách existujú v dôsledku historického vývoja rôzne odlišné súdne hierarchie (napr. všeobecné a správne súdnictvo), čo môže viesť k rozdielom v postavení sudcov. CCJE má za to, že takéto oddelovanie môže spôsobovať komplikácie pri správe súdov a prístupu k nim.

56. Podľa názoru CCJE by bolo potrebné zabezpečiť, aby:

- súdne spory neobmedzovali prístup k súdu, resp. nespôsobovali prietahy v konaní v rozpore s článkom 6 Dohovoru;
- boli špecializované súdy, orgány a funkcie pre všetkých sudcov vhodným spôsobom dostupné;
- boli všetci služobne rovnako starí sudcovi rovnako odmeňovaní, s výnimkou špecifických dodatočných odmien vyplývajúcich zo špecifických povinností (pozri nasledujúci odsek).

57. Princíp rovnakého postavenia špecializovaných a všeobecných sudcov by sa mal aplikovať aj na odmeňovanie. Odporúčanie č. Rec(2010)12 Výboru ministrov v čl. 54 uvádza, že odmeňovanie sudcov by malo „zodpovedať ich profesii a zodpovednosti“, medzi inými „aby ich chránilo pred úplatkami, zameranými na ovplyvňovanie ich rozhodnutí“. Majúc na zreteli túto skutočnosť, akákoľvek dodatočná výplata alebo výhoda garantované len z dôvodu špecializácie sudcu sa nezdajú byť ospravedlniteľné, pretože špecifiká profesie a bremeno zodpovednosti majú rovnakú váhu tak pre špecializovaných, ako aj pre všeobecných sudcov. Dodatočná výplata, ostatné výhody, alebo určité odmeny (napríklad v prípade nočnej služby), môžu byť odôvodnené len v špecifických prípadoch ktoré odôvodňujú závery, že buď špecifiká profesie špecializovaného sudcu, alebo bremeno zodpovednosti (vrátane osobnej zodpovednosti ktorá môže vyplývať zo špecializovanej funkcie), vyžadujú takúto kompenzáciu

58. Etické pravidlá a princípy trestnej, civilnej a disciplinárnej zodpovednosti sa medzi všeobecnými a špecializovanými sudcami nesmú odlišovať. Zásady sudcovského správania ako boli zakotvené v Stanovisku CCJE č. 3 (2002) sa musia aplikovať rovnako na špecializovaných aj nešpecializovaných sudcov. Neboli identifikované žiadne dostatočné dôvody na odlišné zaobchádzanie.

59. Za predpokladu, že špecializovaný sudca prichádza do styku len s malou skupinou právnikov, alebo dokonca účastníkov konania, musí dať pozor na to, aby svojim správaním zabezpečil svoju neustrannosť a nezávislosť.

2. Hodnotenie a kariérny postup

60. Pokiaľ ide o hodnotenie výkonu funkcie sudcu, kritériá sú početné a dobre známe (pozri Stanovisko CCJE č. 3 a 10 (2007)). Špecializácia sama osebe neodôvodňuje garanciu vyššieho hodnotenia práce špecializovaných sudcov. Flexibilita spočívajúca v zvládnutí jednej alebo viacerých oblastí špecializácie môže byť relevantným faktorom pre vyhodnotenie výkonu funkcie sudcu.

61. Súdna rada, alebo iný nezávislý orgán zodpovedný za hodnotenie výkonu sudcovskej práce by preto mala byť veľmi opatrná pri určovaní či a do akej miery je práca špecializovaného sudcu porovnateľná s prácou všeobecného sudcu. Skúmanie tejto otázky vyžaduje zvláštnu starostlivosť a pozornosť, keďže vo všeobecnosti je jednoduchšie získať jasný obraz o práci všeobecného sudcu, než o práci špecializovaného, ktorý môže byť členom malej skupiny a ktorého práca nemusí byť dostatočne jasná alebo známa ani pre hodnotiteľa.

62. Pokiaľ ide o kariérny postup, aj tu by sa mali aplikovať podobné kritériá. Podľa názoru CCJE nie je dôvodné, aby špecializovaný sudca mal zabezpečený skorší postup, ako všeobecný sudca, len z titulu jeho špecializácie.

3. Dostupnosť vzdelávania a špecializácie

63. Princípy zakotvené v Stanovisku CCJE č. 4 (2003) pre všeobecné vzdelávanie sú rovnako aplikovateľné na špecializované vzdelávanie. Vyplýva to zo skutočnosti, že v zásade postavenie špecializovaných sudcov sa neodlišuje od postavenia všeobecných sudcov a že všetky požiadavky na zachovanie sudcovskej nezávislosti a poskytnutie vzdelávania najlepšej možnej kvality, sa aplikujú rovnako na špecializovaných aj všeobecných sudcov. Vo všeobecnosti vzdelávacie semináre by mali byť k dispozícii pre všetkých sudcov.

64. V zásade pranie sudcu špecializovať sa by malo byť rešpektované. V tejto súvislosti sa CCJE odvoláva na svoje Stanovisko č. 10, najmä na ustanovenia týkajúce sa výberu sudcov. Rovnako dostatočné vzdelávanie by malo byť dostupné v primeranej lehote, ako náhle sa takéto pranie prejaví. Takýto tréning by mal byť ponúknutý predovšetkým sudcom povereným rozhodovať špecializovanú agendu a mal by byť ukončený pred začatím novej funkcie.

65. Medzi požiadavkami na vzdelávanie, ich užitočnosťou a disponibilnými zdrojmi musí existovať rovnováha. Preto sa nemôže požadovať, aby sa napríklad špecializovaný tréning uskutočnil tam, kde zdroje na takýto tréning nemôžu byť poskytnuté, alebo keď môžu byť poskytnuté len na úkor dôležitejších vzdelávacích potrieb. Pridelenie do špecializovanej oblasti nemôže byť požadované napríklad vtedy, ak očakávaný nápad takýchto vecí je príliš malý, aby odôvodňoval vytvorenie špecializovaných oddelení, alebo senátov. Veľkosť súdu, obvodu súdu, regiónu, ba dokonca štátu môže vyžadovať rôzne riešenia pokiaľ ide o špecializáciu a vzdelávanie v špecializovaných oblastiach. V niektorých prípadoch je vhodné využívať aj spoluprácu v pokračujúcom cezhraničnom vzdelávaní.

4. Úloha súdnej rady

66. Právomoci a zodpovednosti najvyššej súdnej rady, kde takýto, alebo ekvivalentný, orgán existuje, sa musia aplikovať rovnakým spôsobom na špecializovaných aj všeobecných sudcov. Špecializovaní sudcovia musia byť reprezentovaní, alebo musia mať možnosť prezentovať ich problémy takým istým spôsobom, ako všeobecní. Akémukoľvek zvýhodňovanému zaobchádzaniu jednej alebo druhej skupiny je potrebné sa vo verejnom záujme vyhnúť.

5. Špecializácia a členstvo v sudcovských asociáciách

67. Špecializovaní sudcovia musia mať rovnaké právo ako ostatní sudcovia stať sa a zostať členmi sudcovských asociácií. V záujme súdržnosti sudcovského stavu ako celku nie je žiaduce, aby sa oddeľovali špecializované sudcovské asociácie. To však nemá vplyv na ich špecificky tematicky orientované semináre, konferencie, výmeny skúseností a stretnutia, ktoré by im mali byť umožňované. Avšak, statusové otázky môžu a mali by byť garantované v rámci všeobecnej sudcovskej asociácie.

Závery

i. CCJE nadovšetko zdôrazňuje skutočnosť, že všetci sudcovia, bez ohľadu na to, či špecializovaní alebo všeobecní, by mali byť predovšetkým odborníci v umení súdiť.

ii. V zásade dominantnú úlohu v súdnom rozhodovaní by mali mať „všeobecní“ sudcovia.

iii. Špecializované sudy a sudcovia by mali byť vytvorené len pokiaľ je to nevyhnutné z dôvodu zložitosti alebo špecifickosti právnej úpravy, alebo skutočností, za účelom riadneho fungovania súdnej moci.

iv. Špecializovaní sudcovia a sudy by mali vždy zostať súčasťou jediného sudcovského stavu ako celku.

v. Špecializovaní sudcovia, ako „všeobecní“ sudcovia musia spĺňať požiadavky nezávislosti a nestrannosti v súlade s článkom 6 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

vi. V zásade špecializovaní a všeobecní sudcovia majú mať rovnaké postavenie. Zodpovednosť sudcov a etické pravidlá musia byť rovnaké pre všetkých.

vii. Špecializácia nesmie znížiť kvalitu justície ani na špecializovaných, ani na všeobecných súdoch.

viii. Mobilita a flexibilita časti sudcov často postačuje na splnenie požiadaviek špecializácie. V zásade možnosť špecializovať sa a absolvovať príslušný tréning, ako také, majú byť prístupné pre všetkých sudcov. Špecializovaný tréning by mal byť organizovaný verejnými sudcovskými vzdelávacími inštitúciami.

ix. Je vhodnejšie, skôr, než mať špecialistov posudzovateľov, ktorí sú súčasťou senátu sudcov, aby existovala možnosť ustanoviť znalca buď súdom, alebo na návrh strán a aby jeho závery mohli byť predmetom námietok alebo návrhov zo strany účastníkov konania.

x. Právomoci a zodpovednosti súdnej rady alebo podobného orgánu by sa mali aplikovať rovnocenne na špecializovaných aj všeobecných sudcov.